

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

2022

Tuuli Rantanen

Kassavirtaennusteen laatiminen

– Case Yritys X

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Liiketalous | Taloushallinto

2022 | 48 sivua ja 1 liitesivu

Tuuli Rantanen

Kassavirtaennusteen laatiminen

- Case Yritys X

Yrityksen talouden hallinnassa on hyvä kääntää katse tulevaisuuteen. Tulevaisuuden tapahtumien ennakointi ja niihin valmistautuminen on mahdollista kassavirtaennusteen avulla. Rahavirtojen ennustaminen on tärkeässä asemassa yrityksen maksukyvyyn ja rahoitustarpeiden ennakoimisessa sekä huomion ohjaamisessa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, minkälainen kassavirtaennuste palvelee toimeksiantajayritystä parhaiten ja näillä tiedoilla laatia toimeksiantajalle mahdollisimman toimiva kassavirtaennuste. Opinnäytetyö on luonteeltaan laadullista tapaustutkimusta, ja sen toteuttamisessa käytettiin apuna haastattelua, ryhmäkeskustelua, havainnointia ja dokumenttianalyysia.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi työkalu, jonka avulla pystytään laatimaan kassavirtaennuste toimeksiantajayrityksessä. Kassavirtaennuste tukee toimeksiantajaa tulevaisuuteen tähtäävässä päätöksenteossa ja toiminnan suunnittelussa. Kassavirtaennusteen seurannan avulla tehdyt kehitysehdotukset auttavat kassavirtaennusteen luotettavampaan laatimiseen.

Asiasanat:

kassavirta, kassavirtaennuste, maksukyky, talousohjaus, laskentamallit

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Business | Financial Management

2022 | 48 pages, 1 in appendix

Tuuli Rantanen

Preparation of a cash flow forecast

- Case Company X

In managing a company's finances, it's good to look to the future. It is possible to anticipate and get prepared for future events using a cash flow forecast. Forecasting cash flows plays an important role in anticipating a company's solvency and financial needs, as well as in directing attention to the measures needed.

The aim of this thesis is to find out what kind of cash flow forecast best serves the commissioner company and to use this information to create the most efficient cash flow forecast to the commissioner. The thesis is a qualitative case study and was conducted with the help of an interview, group discussion, observation, and documentary analysis.

As a result of the thesis a tool was created that can be used to prepare a cash flow forecast for the commissioner company. The cash flow forecast supports the commissioner in future oriented decision making and operational planning. The development proposals made through the monitoring of the cash flow forecast will help to make the cash flow forecast more reliable.

Keywords:

cash flow, cash flow forecast, solvency, financial guidance, calculation models

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Kassavirran perusta	8
2.1 Kassavirta	8
2.2 Yrityksen terveyskolmio	10
2.3 Rahavirtojen kolmijako	13
2.3.1 Liiketoiminnan rahavirta	13
2.3.2 Investointien rahavirta	14
2.3.3 Rahoituksen rahavirta	15
2.4 Kassavirtalaskentamenetelmät	16
2.4.1 Suora kassavirtalaskelma	17
2.4.2 Epäsuora kassavirtalaskelma	19
3 Kassavirtaennuste	21
3.1 Kassavirran hallinta osana ennustamista	21
3.2 Kassavirran ennustaminen	23
3.2.1 Tavoite ja tarkoitus	25
3.2.2 Tarkasteluaikavälin vaikutus tietoverkkoon	26
3.2.3 Ennustamistyyli ja seuranta	27
3.3 Hyödyt	28
4 Case: Kassavirtaennusteen laatiminen toimeksiantajayrityksessä	31
5 Johtopäätökset	32
Lähteet	33

Liitteet

Liite 1. Kassavirtaennustepohja.

Kaavat

Kaava 1. Myyntisaatavien kiertoaika.	22
Kaava 2. Ostovelkojen kiertoaika.	23

Kuviot

Kuvio 1. Yrityksen pääoman kiertokulku.	9
Kuvio 2. Yrityksen terveyskolmio.	11

Taulukot

Taulukko 1. Suora kassavirtalaskelma.	18
Taulukko 2. Epäsuora kassavirtalaskelma.	20

1 Johdanto

Yrityksen talouden johtamisessa ja rahavarojen hallinnassa olisi hyvä osata kääntää katse tulevaisuuteen sen hetkisen tilanteen tarkastelun lisäksi.

Yrityksen tulevaisuuden tapahtumien ennakointi ja niihin valmistautuminen on mahdollista luotettavan kassavirtaennusteen avulla. Kassavirtojen luotettava ennustaminen on tärkeää ja merkittävässä asemassa yrityksen maksukyvyyn sekä rahoitustarpeiden ennakoinnissa.

Kassavirtaennusteen tehtävänä on antaa yritykselle informaatiota talouden ja etenkin rahoitustilanteiden kehityksestä sekä apuvälineitä maksukyvyyn ylläpitoon ja ennakoihin toimenpiteisiin. Rahavirtojen ennustaminen antaa yritykselle merkittävää lisäarvoa ja hahmottaa lähitulevaisuuden näkymän yrityksen taloudellisesta tilasta. Rahavirtoihin vaikuttavien toimintojen seuraaminen ja ennakointi on tärkeässä asemassa, sillä se turvaa yrityksen maksukykyä, tukee johtamista ja ohjaa huomion kohti tarvittavia toimenpiteitä.

Opinnäytetyön aiheena on kassavirtaennusteen laatiminen toimeksiantajayrityksessä. Toimeksiantajayritykseni on pk-yritys, joka työllistää noin 40 henkilöä. Aiheeni perustuu toimeksiantajani toiveeseen tulevaisuuteen tähtäävästä raportista. Toimeksiantajalla on kattavasti käytössä muita taloudenseurannanvälineitä, mutta ne painottuvat pääasiassa informaatioltaan jo tapahtuneisiin asioihin. Kassavirtaennusteella pystytään tarjoamaan seurantaväline, jonka avulla voidaan hahmottaa ennakoivasti yrityksen talouden kokonaistilanne ja rahavarojen riittävyys.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää minkälainen kassavirtaennuste palvelee toimeksiantajayritystä parhaiten ja näillä tiedoilla laatia toimeksiantajalle mahdollisimman toimiva kassavirtaennuste. Kassavirtaennusteen laatimisessa on huomioitava toimeksiantajan liiketoiminnan luonne huomioon ottaen; raportointiaikaväli, kassavirtaennusteen tarkasteluväli, ennustamistapa sekä tulo- ja kulukohtaisen erittelyn luoman informaation merkitys.

Opinnäytetyö toteutetaan tapaus- eli case-tutkimuksena. Tutkimuksessa tarkasteltavana tapauksena on toimeksiantajayritys. Tutkimuksessa hyödynnetään laadullisia eli kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä, kuten haastatteluja, ryhmäkeskusteluja, havainnointia ja dokumenttianalyysejä.

Opinnäytetyö rakentuu alun johdannosta, jota seuraa opinnäytetyön teoriaosuus. Teoriaosuus koostuu kahdesta teorialuvusta, jotka kattavat aiheen teoreettisen käsittelyn laajimmasta yksityiskohtaisimpaan. Ensin perehdytään kassavirran piirteisiin ja kassavirtalaskentamenetelmiin, jonka jälkeen tarkastellaan itse kassavirtaennusteen tekemistä sekä sen hyötyjä. Teorialukuja seuraa case -luku, jossa syvennytään varsinaisen kassavirtaennusteen toteuttamiseen ja sen toimivuuden analysointiin. Opinnäytetyö päättyy johtopäätöksiin, jossa tarkastellaan tutkimustyön onnistumista sekä kassavirtaennusteen kehitysehdotuksia.

2 Kassavirran perusta

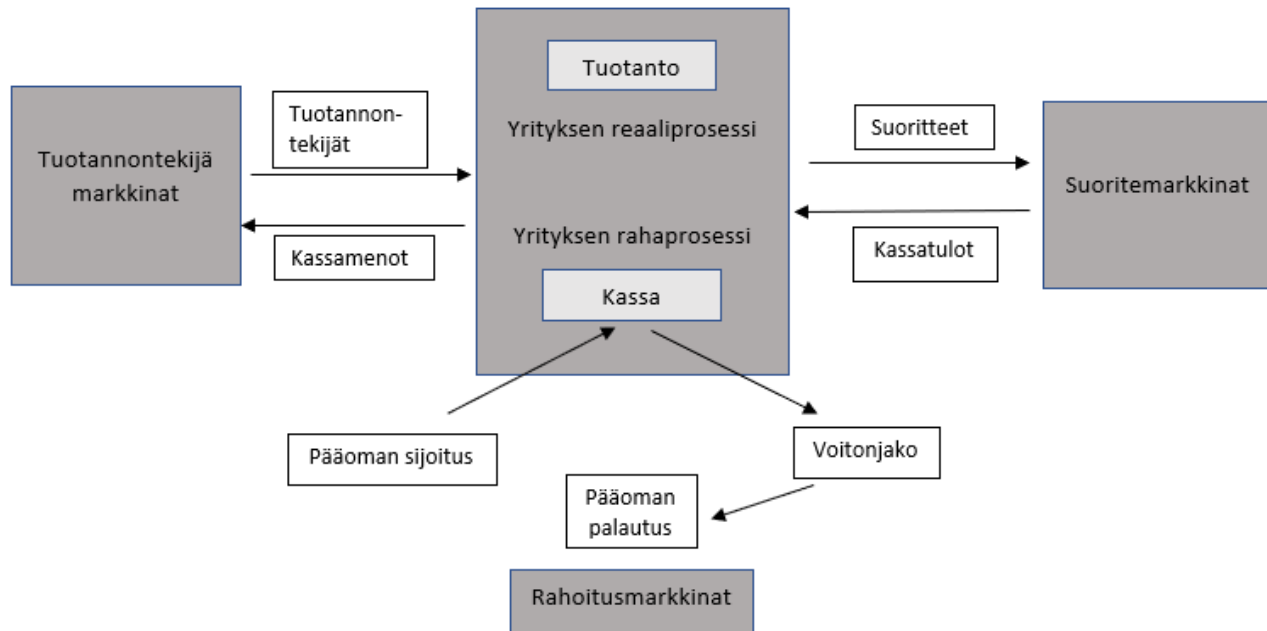
2.1 Kassavirta

Yrityksen yksi keskeisemmistä seurannankohteista yritystoiminnan arjen pyörittämisen kannalta on kassavirta sekä sen hallinta. Kassavirran avulla voidaan tarkastella rahan riittävyttä lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä yritystoiminnan turvaamiseksi. Kassavirran avulla saadaan selville yrityksen rahavirtojen luonne, sisältö sekä kassavirtalaskelma. Kannattavan liiketoiminnan näkökulmasta on olennaista, että kassassa on enemmän rahaa kuin sieltä lähtee. (Rantalainen 2020.) Menestyvän liiketoiminnan perusedellytys on positiivinen kassavirta (Finanzilla 2019). Rahojen tulisi riittää varsinaisen liiketoiminnan lisäksi velkojen, lainojen ja mahdollisten investointeihin kattamiseen sekä yrityksen omistajien ja sijoittajien tuotto-odotuksiin (Rantalainen 2020).

Pienten yrityksiä kohdalla pankkitilikin voi ennustaa jo jonkin verran kassavirtaa; jos sen saldo pienenee kuukaudesta toiseen voi se olla merkki todennäköisesti negatiivisesta kassavirrasta. Pankkitilin saldo ei kuitenkaan ole yksistään luotettava mittari, koska siellä näkyvät myös esimerkiksi yrityksen investoinnit ja lainanostot. Yrityksessä vaarallinen yhdistelmä on, jos pankkitililtä varat hupenevat, mutta velkamäärä kuitenkin kasvaa ja uutta rahoitusta on vaikea saada. (Rantalainen 2020.) Tällaisten tilanteiden ehkäisemiseksi yrityksen kassavirtojen tunteminen ja tiedostaminen on eduksi.

Kun yritystä tarkastellaan talousyksikkönä, voidaan sitä kuvata pääoman kiertokulkumallin eli yrityksen talousprosessin avulla. Pääoman kiertokulkumallissa yritys on taloudellinen yksikkö, joka hankkii tuotantotekijöitä tuotantotekijämarkkinoilta ja muuntaa ne tuotanto- tai palveluprosessissaan suoritteiksi ja lopuksi myy nämä valmiit tuotteet suoritemarkkinoille. Vastaavasti yritys saa suoritemarkkinoilta kassatuloja myymistään suoritteista, jotka yritys käyttää kassamenoina tuotantotekijämarkkinoille ostaessaan

tuotantotekijöitä. (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 18.) Pääoman kiertokulkumalli on havainnollistettu alla olevassa kuviossa (Kuvio 1).

Kuvio 1. Yrityksen pääoman kiertokulku (mukaillen Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 18).

Tuotannontekijöiden hankintaa, niiden muuttumista tuotannossa suoritteiksi ja tuotteiden myyntiä suoritemarkkinoilla kutsutaan yrityksen reaali-prosessiksi, eli suoritevirraksi. (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 18). Tämä suoritevirran kulku on havainnollistettu yllä olevassa kuviossa. Tuottaakseen tuotteita yritys ostaa tavaroita ja palveluita muilta toimittajilta tuotannontekijämarkkinoilta ja näistä syntyy lopputuloksena asiakkaille myytävät tuotteet. Asiakkaat maksavat tuotteista etukäteen sovitun hinnan. (Mäkinen 2012, 29.) Tuotantotekijöiden hankinta rekisteröityy kirjanpitojärjestelmään suoriteperusteisesti menoina ja tuotteiden myynti vastaavasti tuloina (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 18).

Yrityksen taloudellista toimintaa voidaan reaali-prosessin rinnalla kuvata myös yrityksen raha-prosessin, eli kassavirran avulla. Asiakkaiden maksaessa suoritemarkkinoille myytyjä tuotteita, syntyy kassatulot. Yrityksen maksaessa tuotantotekijähankintansa tuotannontekijämarkkinoille syntyy kassamenoja. Tämä kassavirran kulku on havainnollistettu yllä olevassa kuviossa. (Neilimo &

Uusi-Rauva 2012, 18.) Yrityksen toiminnan kiertokululle on tyypillistä, että ostot tehdään ennen myyntejä, joten kassasta lähtee rahat ostoihin ennen kuin sinne tulee rahaa myynneistä. Tämä aika-aukko kassamenojen ja kassatulojen välillä aiheuttaa tyypillisen riskin yritystoiminnalle. (Mäkinen 2012, 29.)

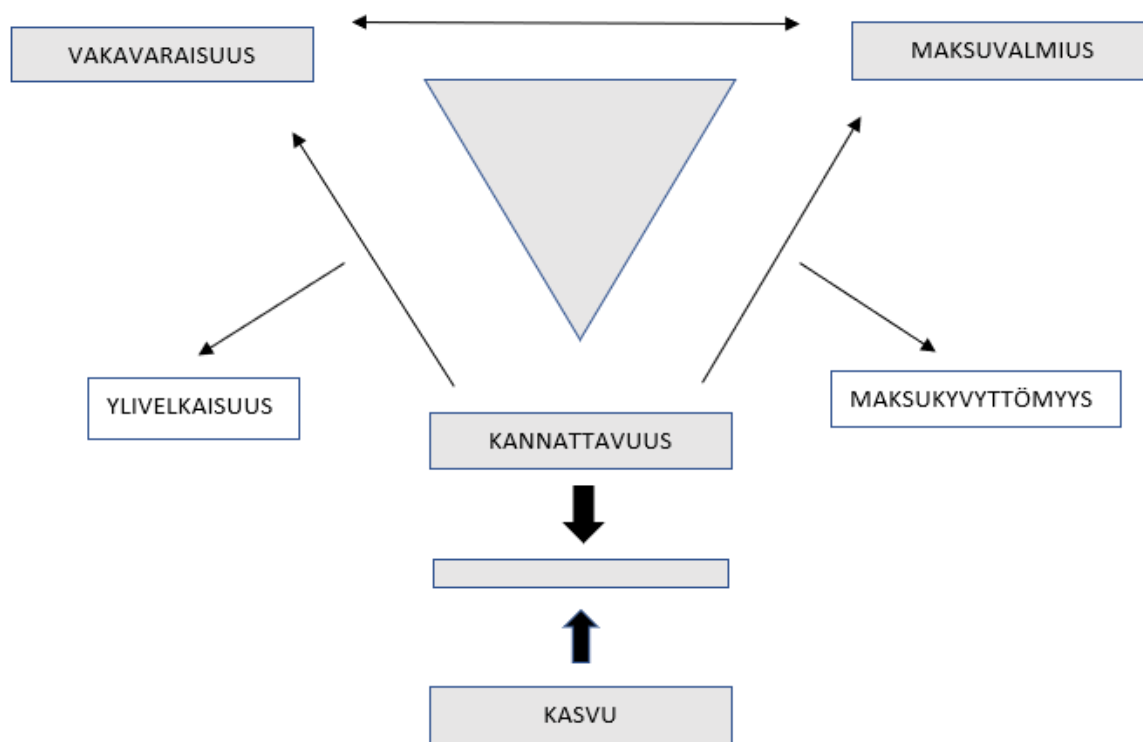
Yritys voi tarvita rahoituksen aika-aukkoon pääomarahoitusta rahoitusmarkkinoilta maksukykyisyytensä turvaamiseksi. Rahoitusmarkkinoiden osuus näkyy myös yllä olevassa kuviossa. Yritys saa rahoitusmarkkinoilta lisää pääomaa käyttöönsä esimerkiksi omistajien sijoittamana omana pääomana tai luotonantajien myöntämänä vieraana pääomarahoituksena.

Pääomarahoituseristä yritys joutuu palauttamaan rahoitusmarkkinoille korvauksena voitonjakomaksuja osinkoina ja korkoina sekä palauttamaan vieraan pääoman takaisin sopimuksen mukaan lainanlyhennyksinä. (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 18–19.)

Yrityksen kassavirta on yrityksen suoritevirran peilikuva. Yrityksen tilinpäätös laaditaan tulojen osalta suoriteperusteisesti ja menojen osalta suorite- ja käyttöperusteella eli tilinpäätös kuvastaa pääoman kiertokulussa suoritevirtaa. Yrityksen kassavirrat eivät ole suoraan luettavissa yrityksen tilinpäätöksestä, koska kassavirrat muodostuvat maksuperusteisesti eli esimerkiksi liikevaihdon rahamäärä on eri. Kassavirran ja suoritevirran välinen ero on luonteeltaan ajoitusero. (Niskanen & Niskanen 2013, 66–67.)

2.2 Yrityksen terveyskolmio

Yrityksen taloudessa on kolme tärkeää ominaisuutta, jotka ovat toisistaan riippuvaisia ja, jotka muodostavat taloudelliset toimintaedellytykset; kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus. Yrityksen terveyskolmiolla voidaan kuvastaa näiden kolmen komponentin keskinäisiä suhteita ja toimintaedellytysten välisiä riippuvuuksia. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.) Yrityksen terveyskolmio on havainnollistettu alla olevassa kuviossa (Kuvio 2).

Kuvio 2. Yrityksen terveyskolmio (mukaillen Laitinen & Laitinen 2014, 131).

Yrityksen kannattavuus liittyy yrityksen kykyyn organisoida toimintansa siten, että ajan mittaan se voi myyntituloillaan kattaa menonsa, lainanlyhennyksensä ja voitonjakomaksunsa (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 19). Kannattavuus on tärkeä toimintaedellytystekijä, sillä se vaikuttaa voimakkaasti muihin tekijöihin; mitä paremmin yritys kannattaa, sitä enemmän se tuottaa tulorahoitusta ja näin parantaa virtaperusteista maksuvalmiutta. Mitä enemmän yritys tuottaa tulorahoitusta, sitä vähemmän se tarvitsee ulkoista tai vierasta pääomaa ja sitä enemmän se tuottaa kertyneitä voittovaroja omaan pääomaan ja täten vaikuttaa positiivisesti varantoperusteiseen vakavaraisuuteen. Näistä syistä terveyskolmio seisoo kannattavuuden varassa, niin kuin yllä olevasta kuviosta näkyykin. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.) Kannattavuutta on hyvä tarkastella kuukausittain tai harvemmin riippuen yritystoiminnan luonteesta (Mäkinen 2012, 31).

Kannattavuus vaikuttaa positiivisesti yrityksen maksuvalmiuteen. Maksuvalmius ilmaisee yrityksen valmiutta selviytyä sen lyhytaikaisista kuluistaan ja velvoitteistaan. (Financer.com 2021.) Mitä paremmin yritys kannattaa, sitä enemmän se tuottaa tulorahoitusta ja täten tarvitaan vähemmän lyhytaikaista vierasta pääomaa (Laitinen & Laitinen 2014, 130). Maksukykyinen asiakas saa toimittajilta paremmat sopimusehdot kuin maksuvaikeuksissa oleva asiakas. Maksukyvyn ollessa huono, joutuu yritys hankkimaan lisärahoitusta, jolloin taas vakavaraisuus heikkenee. Maksuvalmius on näistä kolmesta toimintaedellytyksistä tiheimmin muuttuva, koska yritys maksaa ja vastaanottaa maksuja päivittäin. Maksuvalmiutta on hyvä tarkastella jopa päivittäin tai viikoittain ja sen tarkasteluun paras työkalu on kassavirtalaskelma. (Mäkinen 2012, 31-32.)

Yrityksen vakavaraisuus kuvastaa yrityksen oman ja vieraan pääoman suhdetta. Sillä viitataan yrityksen rahoitusrakenteeseen eli minkälaisella pääomalla yrityksen toiminta on rahoitettu. Vakavaraisuutta on hyvä tarkastella pidemmällä aikajaksolla, esimerkiksi pari kertaa vuodessa, koska se muuttuu hitaimmin. Vakavaraisen yrityksen lainojen korot eivät syö kannattavuutta samassa määrin kuin velkaisen yrityksen korot (Mäkinen 2012, 31–32). Yrityksen vakavaraisuus vaikuttaa myös positiivisesti maksuvalmiuteen. Yrityksen ollessa vakavarainen on sillä mahdollisuus pitkäaikaiseen lisärahoitukseen, jolla voidaan kasvattaa rahoitusomaisuutta ilman, että lyhytaikainen vieras pääoma kasvaa vastaavasti. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.)

Yrityksen talouskolmio toimii myös varoitusmerkinä; yritys voi kasvaa vain sellaisella tahdilla, ettei mikään näistä kolmesta ominaisuuksista vaarannu (Mäkinen 2012, 32). Kaikki tekijät riippuvat toisistaan, mutta kannattavuus toimii vaikutusten käynnistäjänä; sen vaikutukset leviävät tulorahoituksen kautta varanto- ja virtaperusteiseen vakavaraisuuteen ja varantoperusteiseen maksuvalmiuteen (Laitinen & Laitinen 2014, 130).

2.3 Rahavirtojen kolmijako

Kassavirtalaskelma voidaan jakaa kolmeen päärahavirtaan: liiketoiminnan, rahoituksen ja investointien rahavirtaan. Liiketapahtumien luokittelu rahavirtoihin ei ole yksiselitteistä, ja joidenkin erien sopiminen useampaan rahavirtaan onkin perusteltua. Esimerkiksi maksettuja korkoja voidaan pitää välttämättömänä liiketoiminnan toimintaedellytysten ylläpitämisen kannalta, vaikka toisaalta niiden voidaan perustella myös olevan rahoitukseen kuuluvia eriä. Maksujen esittämispaikkaan vaikuttaa myös tarkasteltavan yrityksen liiketoiminnan luonne. (Perälä & Schwartz 2010, 22.) Näiden kolmen rahavirran yhteissumma kuvastaa yrityksen rahavarojen eli kassan muutosta (Ikäheimo ym. 2016, 69).

2.3.1 Liiketoiminnan rahavirta

Liiketoiminnan rahavirta osoittaa missä määrin rahavaroja syntyy ja missä määrin niitä käytetään varsinaisessa liiketoiminnassa. Liiketoiminnan rahavirta havainnollistaa paljonko on kyetty liiketoiminnan avulla tuottamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, tuoton maksamiseen oman pääoman sijoittajille, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta. (Perälä & Schwartz 2010, 23.) Liiketoiminnan rahavirta kuvastaa myös kannattavuutta, eli paljonko varsinainen liiketoiminta tuottaa rahaa (Rantalainen 2020).

Liiketoiminnan rahavirtaan kuuluvia saatuja maksuja ovat yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta eli myynneistä ja mahdollisesta muusta liiketoiminnasta saadut maksut (Lindfors & Syvänperä 2010, 51). Liiketoiminnan muut tuotot kuuluvat liiketoiminnan rahavirtaan siltä osin, kun ne johtuvat varsinaisesta liiketoiminnasta. Näitä ovat esimerkiksi vakuutuskorvaukset, saadut korot ja muut rahoitustuotot, veronpalautukset, saadut avustukset sekä vaihtuviin vastaaviin kuuluvien korollisten lainasaamisten vähennykset ja niistä saadut korot. Edellä mainitut kuuluvat muusta liiketoiminnasta saatuihin maksuihin vain, jos niitä ei voida kohdistaa investointeihin tai rahoitukseen. (Perälä & Schwartz 2010, 23.) Jos nämä kassaan maksut eivät ole riittäviä

yrittötoiminnan pyörittämiseen, on saatava lisää rahaa. Lisärahoitusta voidaan saada myymällä yrityksen omaisuutta, ottamalla lainaa ulkopuolisilta rahoittajilta tai omistajien lisäsijoituksilla. (Lindfors & Syvänperä 2010, 51.)

Liiketoiminnan rahavirtaan kuuluvia suoritettuja maksuja ovat puolestaan tavaroista, aineista, tarvikkeista, alihankinnoista ja muista ulkopuolisista palveluista suoritettut maksut. Henkilöstön palkat, palkkiot ja henkilösivukuluista aiheutuneet maksut sekä liiketoiminnan muut kulut siltä osin, kuin ne johtuvat liiketoiminnasta. (Perälä & Schwartz 2010, 24.) Näitä liiketoiminnan muita kuluja ovat esimerkiksi vuokrat, vakuutusmaksut, markkinointikulut, koulutus-, virkistys- ja matkamenot sekä huolto- ja korjausmenot (Lindfors & Syvänperä 2010, 51). Lisäksi maksetut verot, kuten arvonlisävero ja ennakkovero sekä maksetut korot, muista rahoituskuluista aiheutuneet maksut sekä vaihtuviin vastaaviin merkittyjen korollisten lainasaamisten lisäykset ovat muita kuluja, jos edellä mainittuja ei voida kohdistaa investointeihin tai rahoitukseen (Perälä & Schwartz 2010, 24).

2.3.2 Investointien rahavirta

Investointien rahavirta osoittaa sen rahavirtojen käytön, joka on toteutettu tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä (Perälä & Schwartz 2010, 25). Yrityksellä tulisi riittää rahaa investointeihin, jotta toimintaa voidaan kehittää ja varmistaa sen jatkuvuus sekä kasvu pidemmällä aikavälillä (Rantalainen 2020). Investointien rahavirtaan kuuluu sekä pysyvien vastaavien että hieman myös vaihtuvien vastaavien muutoksia. Investointitoimintaan kuuluu pysyviin vastaaviin luettavien hyödykkeiden ja sijoitusten hankinnasta suoritettut maksut sekä niiden myynnistä tai muusta luovuttamisesta saadut maksut.

Lisäksi lainasaamisten lisäykset ja vähennykset, saadut investointiavustukset ja avustuksella rahoitettujen investointien hankintamenot, korko- ja osinkotuotot sekä muut vastaavat tulot pysyviin vastaaviin kuuluvista sijoituksista kuuluvat investointien rahavirtaan, jollei niitä ole sisällytetty liiketoiminnan rahavirtoihin. (Perälä & Schwartz 2010, 25.)

Huomion arvoinen asia on, että liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin kirjatut pysyvien vastaavien myyntivoitot- ja tappiot eivät ole liiketoiminnan rahavirtaa ja täten ne tulee erottaa liiketoiminnan muista tuotoista ja kuluista ja esittää investointien rahavirrassa. Tällä tavoin tulee myös menetellä huomattavan suuren myyntivoitosta aiheutuvan veron kohdalla. Investointien rahavirrassa esitetään maksut niiden vaihtuvien vastaavien sijoitusten hankinnasta ja luovutuksesta, joita ei lueta rahavaroihin. Tällaisia ovat esimerkiksi taseen rahoitusarvopapereissa esitetyt joukkovelkakirjalainat ja osakkeet, jotka eivät täytä rahavarojen kriteereitä.

Investointien rahavirtaan kuuluu myös kaikki oman ja vieraan pääoman ehtoihin instrumentteihin liittyvät maksut, joita ei lueta muihin rahavaroihin ja joita ei ole hankittu kaupankäyntiä varten. Lyhytaikaisten sijoitusten hankinnasta ja luovutuksesta aiheutuneet rahavirrat voidaan netottaa keskenään, jos nämä sijoitukset ovat nopeakiertoisia, niiden määrät suuria ja juoksuajat lyhyitä. (Perälä & Schwartz 2010, 26.)

2.3.3 Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta kertoo, paljonko yritys on ottanut lainaa, velkaa tai muuta rahoitusta ja paljonko velkaa on maksettu takaisin sijoittajille ja rahoittajille. Jos liiketoiminnan rahavirran jälkeen yrityksellä ei riitä rahavaroja rahoituksen rahavirtaan, näin ei myöskään sijoittajille ei riitä rahaa takaisin ja he näkevät sijoituksensa epäonnistuneen. (Rantalainen 2020.) Rahavirrasta tulisi myös käydä ilmi, miten liike- ja investointitoiminnan mahdollinen negatiivinen nettorahavirta on rahoitettu tai onko positiivinen rahavirta käytetty vieraan pääoman takaisinmaksuihin, korvauksiin oman pääoman sijoittajille vai jätetty vain pankkitilille. (Perälä & Schwartz 2010, 26.)

Rahoituksen rahavirrasta ilmenee yrityksen oman ja vieraan rahoituspääoman muutokset sekä omalle pääomalle maksettaviin korvauksiin ja muuhun voitonjakoon liittyvät maksut. Rahoituksen rahavirta on monesti taseen vastattavaa puolen erien muutoksia. Rahoituksen rahavirtoja ovat maksullinen

oman pääoman lisäys, omien osakkeiden lunastaminen, hankkiminen ja luovuttaminen, pääomalainojen nostot ja takaisinmaksut, lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen nostot ja takaisinmaksut, maksetut osingot ja muu varojen jako sekä saatu tai annettu konserniavustus. Lainan hoitoon liittyvien maksujen osalta on huomioitava, että maksu kuuluu osaltaan myös liiketoiminnan rahavirtaan koron osalta ja lyhennyksen osalta rahoituksen rahavirtaan. Ne voidaan myös esittää kokonaisuudessaan rahoituksen rahavirrassa, mutta on yleisempää, että ne huomioidaan eriteltynä molemmissa. (Perälä & Schwartz 2010, 26–27.)

2.4 Kassavirtalaskentamenetelmät

Käsitteinä rahoitus-, kassavirta- ja rahavirtalaskelma tarkoittavat perusteiltaan samaa asiaa; ne kuvastavat yrityksen sisään ja ulos virtaavien rahavarojen määrää tarkasteltavan laskentajakson aikana. Kirjanpitolain kuvaama rahoituslaskelma on lajiltaan perinteinen kassavirtalaskelma. (Ikäheimo ym. 2016, 69.) Keskeinen ero termien välillä on varmasti se, että rahoituslaskelma on lakisääteinen ja sitä sääntelee kirjanpitolaki, mutta sen laadintavelvollisuus koskee vain tietyt kriteerit täyttävää kirjanpitovelvollista, kun kyseessä on suuryritys tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö (Koski 2017, 88).

Laskelmat laaditaan tuloslaskelman ja taseen tietojen perusteella maksuperusteisesti, eli suoriteperusteisuus eliminoidaan ja täten vain toteutuneet kassavirrat huomioidaan laskelmassa. Laskelmiin eivät vaikuta realisoitumattomat arvomuutokset tai muut kirjanpitolain suoriteperusteiset jaksotus- ja arvostustulkinnat, joka mahdollistaa informaation luotettavuuden, vertailukelpoisuuden ja todenmukaisuuden tuloslaskelmaan ja taseen verrattuna. (Ikäheimo ym. 2016, 69.) Kassavirtalaskelman avulla eri yrityksiensäkin välinen vertailu on luotettavampaa, koska jaksotuksesta- ja arvostustulkinnasta johtuvat erät ovat eliminoitu.

Kassavirtalaskelma voidaan esittää kahdessa eri muodossa, joko suorana tai epäsuorana laskelmana. Laskelmien toteutuksien muotoon ei ole olemassa yhtä ainoata oikeaa muotoa, vaan muoto vaihtelee usein yrityksen tarpeiden

mukaisesti. Tärkeintä on, että laskelmasta selviää pääkustannustekijät ja rahavirrat huomioidaan maksuperusteisesti. (Koski 2017, 90.) Nämä eri laskentatavat vaikuttavat laskelmissa vain liiketoiminnan rahavirran esittämiseen, vaikkakin lopputulos pysyy niissäkin samana. Investointien ja rahoituksen rahavirran esittämistapaan eri laskentatavat eivät vaikuta. (Perälä & Schwartz 2010, 27.)

Kassavirtalaskelmien heikkoutena on laskentajakson kokonaistaloudellisen kuvan puuttuminen. Kassavirtojen siirtyminen laskentajaksojen välillä voi olla laajuudeltaan merkittävä ja täten heikentää eri laskentajaksojen vertailukelpoisuutta. Käytännössä kassavirtojen eli maksutapahtumien oikealla ajoittamisella voidaan manipuloida laskentajaksojen oikeata kuvaa. (Ikäheimo ym. 2016, 70.)

2.4.1 Suora kassavirtalaskelma

Suorassa kassavirtalaskelmassa myynnit, muista tuotoista saadut maksut sekä liiketoiminnan kuluista suoritettavat maksut esitetään omilla riveillä. Liiketoiminnan kulut eritellään monesti useammalle riville lisätäkseen informaatioarvoa. Liiketoiminnan rahavirran suoran esitysmuodon bruttomääräiset maksut saadaan kirjanpidon päätileiltä tai tuloslaskelmasta oikaisemalla suoriteperusteiset erät.

Näihin oikaisuihin kuuluvat vaihto-omaisuuden, myynti-, siirto- ja muiden liiketoimintaan liittyvien saamisten sekä osto-, siirto- ja muiden liiketoimintaan liittyvien velkojen muutokset. Myös erät, jotka eivät kuulu tarkasteltavan kauden rahavirtoihin sekä investointeihin ja rahoitukseen kuuluvat erät tulee oikaista. (Perälä & Schwartz 2010, 27–28.) Suora kassavirtalaskelma on havainnollistettu alle näkyvässä taulukossa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Suora kassavirtalaskelma (mukaillen Perälä & Schwartz 2010, 109).

Liiketoiminnan rahavirta:	
Myynnistä saadut maksut	+ XX
Liiketoiminnan muista tuotoista saadut maksut	+ XX
Maksut liiketoiminnan kuluista	- XX
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	+/- XX
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	- XX
Saadut korot liiketoiminnasta	+ XX
Saadut osingot liiketoiminnasta	+ XX
Maksetut välittömät verot	- XX
Liiketoiminnan rahavirta (A)	+/- XX
Investointien rahavirta:	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	- XX
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	+ XX
Investoinnit muihin sijoituksiin	- XX
Luovutustulot muista sijoituksista	+ XX
Myönnettyt lainat	- XX
Lainasaamisten takaisinmaksut	+ XX
Saadut korot investoinneista	+ XX
Saadut osingot investoinneista	+ XX
Maksetut välittömät verot	- XX
Investointien rahavirta (B)	+/- XX
Rahoituksen rahavirta:	
Maksullinen osakeanti	+ XX
Omien osakkeiden hankkiminen	- XX
Omien osakkeiden myynti	+ XX
Lyhytaikaisten lainojen nostot	+ XX
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	- XX
Pitkäaikaisten lainojen nostot	+ XX
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	- XX
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	- XX
Maksetut osingot ja muu voitonjako	- XX
Maksetut välittömät verot	- XX
Rahoituksen rahavirta (C)	+/- XX
Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-)	+/- XX

Suoraa kassavirtalaskelmaa pidetään epäsuoraa laskelmaa informatiivisempänä, koska se sisältää bruttoperusteisesti kassaan maksut ja kassasta maksut, joiden esittämiseen tarvittava informaatio ei ole muualta saatavissa. Suora kassavirtalaskelma on kuitenkin paljon vaativampi ja

työläämpö muodostaa sekä se lisää tilinpidolle asetettuja vaatimuksia. (Perälä & Schwartz 2010, 27–28.) Kuukausittainen suora kassavirtalaskelma yhdessä ennustetietojen kanssa lähikuukausille on erinomainen apu yrityksen johdolle päätöksenteon apuvälineeksi (Koski 2017, 90).

2.4.2 Epäsuora kassavirtalaskelma

Epäsuora kassavirtalaskelma on nettoperusteinen laskelma, jossa tuloslaskelman välitulosta oikaistaan liiketoiminnan rahavirran selvittämiseksi. Epäsuorassa kassavirtalaskelmassa ensimmäinen rivi on jokin tuloslaskelman riveistä ja monesti tämä on: voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja tai tilikauden voitto/tappio. Tätä erää oikaisemalla erillä, jotka ovat sitä ennen esitetty tuloslaskelmassa, saadaan selvitettyä liiketoiminnan rahavirta. Näitä oikaisuja ovat vaihto-omaisuuden ja liiketoimintaa koskevat lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten ja -velkojen muutos, suunnitelman mukaiset poistot, realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot, muut tuotto- ja kulukirjaukset, joihin ei liity maksutapahtumaa sekä tietysti investointien ja rahoituksen rahavirtoihin kuuluvat erät. Epäsuora kassavirtalaskelma on havainnollistettu alla näkyvässä taulukossa (Taulukko 2).

Taulukko 2. Epäsuora kassavirtalaskelma (mukaillen Perälä & Schwartz 2010, 110).

Liiketoiminnan rahavirta:	
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	+/- xx
Oikaisut:	
Suunnitelmanmukaiset poistot	+ xx
Realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot	-/+ xx
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-/+ xx
Rahoitustuotot ja -kulut	-/+ xx
Muut oikaisut	+/- xx
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	+/- xx
Käyttöpääoman muutos:	
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-) /vähennys (+)	-/+ xx
Vaihto-omaisuuden lisäys (-) /vähennys (+)	-/+ xx
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) /vähennys (-)	+/- xx
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	+/- xx
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	- xx
Saadut osingot liiketoiminnasta	+ xx
Saadut korot liiketoiminnasta	+ xx
Maksetut välittömät verot (-)	- xx
Liiketoiminnan rahavirta (A)	+/- xx
Investointien rahavirta:	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	- xx
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	+ xx
Investoinnit muihin sijoituksiin	- xx
Luovutustulot muista sijoituksista	+ xx
Myönnettyt lainat	- xx
Lainasaamisten takaisinmaksut	+ xx
Saadut korot investoinneista	+ xx
Saadut osingot investoinneista	+ xx
Maksetut välittömät verot	- xx
Investointien rahavirta (B)	+/- xx
Rahoituksen rahavirta:	
Maksullinen osakeanti	+ xx
Omien osakkeiden hankkiminen	- xx
Omien osakkeiden myynti	+ xx
Lyhytaikaisten lainojen nostot	+ xx
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	- xx
Pitkäaikaisten lainojen nostot	+ xx
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	- xx
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	- xx
Maksetut osingot ja muu voitonjako	- xx
Maksetut välittömät verot	- xx
Rahoituksen rahavirta (C)	+/- xx
Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-)	+/- xx

Epäsuora kassavirtalaskelma on helpompi muodostaa kuin suora kassavirtalaskelma ja tästä syystä se onkin paljon yleisemmässä käytössä. Tämän lisäksi epäsuora laskelma on yrityksessä helpompi integroida osaksi talouden suunnittelua. Vaikka epäsuora laskentatapa mielletäänkin helpompana verrattuna suoraan laskentatapaan, vaatii se kuitenkin myös laatijalta yrityksen tilikartan ja kirjauskäytännön syvällistä tuntemusta (Intito 2016).

3 Kassavirtaennuste

3.1 Kassavirran hallinta osana ennustamista

Kassavirran hallinta yksinkertaisuudessaan tarkoittaa yrityksen kassaan tulevien ja sieltä lähtevien rahavirtojen seuraamista ja ennustamista. Kassavirtahallinnan ollessa kunnossa yritys voi selviytyä hetkellisestä kannattamattomuudesta, kun taas välinpitämätön kassavirran hallinta voi johtaa kassakriisiin, joka voi johtaa kannattavankin yrityksen kaatumiseen. Tarkoituksena on varmistaa yrityksen taloudellinen toimintakyky ennustettavalle ajanjaksolle. Etenkin myyntisaamisten, ostovelkojen, varaston ja lyhytaikaisten velkojen hallinta ovat merkittävässä asemassa kassavirran hallinnan näkökulmasta. Lyhytaikaisten velkojen osalta on oltava realistinen suunniteltaessa lainojen maksuaikoja; liian tiukat maksusuunnitelmat voivat ajaa kannattavankin yrityksen ahtaalle ja suunnitelmissa tulee ottaa huomioon myös negatiiviset skenaariot (Finanzilla 2017).

Myyntisaatavien hallinnan kokonaisuuden merkitystä ei kannata vähätellä. Myyntisaatavia tarkkailemalla saadaan niiden taso ja suhde yrityksen muihin lyhytaikaisiin eriin pysymään hallinnassa. (Niskanen & Niskanen 2013, 389–390.) Myyntireskontran kautta pystytään seuraamaan asiakkaiden maksuja sekä saamaan tietoa asiakkaiden maksukäyttäytymisestä; maksavatko asiakkaat myöhässä, etuajassa vai ajallaan. (Mäkinen 2012, 81–82.) Myyntilaskujen maksuehdot vaikuttavat oleellisesti maksuajankohtaan. Maksuehdot ovat useasti toimialakohtaisia ja niissä on eritelty maksuajan pituus, mahdolliset käteisalennukset sekä viivästyskorko. Aikaisemmalla asiakassuhteella tai asiakkaan luottokelpoisuudella saattaa olla vaikutuksia näihin. (Niskanen & Niskanen 2013, 389–390.) Näiden maksuehtojen yhdessä maksukäyttäytymistietojen kanssa voidaan arvioida myyntilaskujen arvioitu maksupäivä, jota voidaan hyödyntää kassan ennustamisessa. (Mäkinen 2012, 81–82.) Yrityksen myyntisaamisten ja ostovelkojen eripituiset maksuajat aiheuttavat haasteita erityisesti silloin, jos asiakkaat ovat neuvotelleet

laskuilleen pitkät maksuajat, mutta ostolaskuissa maksuajat ovat lyhyet (Finanzilla 2017).

Myyntisaatavien kiertoaika saadaan jakamalla tarkasteltavan jakson myyntisaatavat päivittäisellä myynnillä alla näkyvän kaavan mukaisesti (kaava 1). Päivittäin myynti saadaan jakamalla tarkasteltavan jakson myynti jaksoon kuuluvien päivien lukumäärällä. Myyntisaatavien kiertoaika kuvaa miten kauan yrityksellä keskimäärin menee, ennen kuin sen myyntituotot kertyvät kassaan eli kauanko ne ovat myyntisaamisina. (Niskanen & Niskanen 2013, 390.)

$$\text{Myyntisaatavien kiertoaika} = \frac{\text{myyntisaatavat}}{\text{myynti / päivät}}$$

Kaava 1. Myyntisaatavien kiertoaika (mukaillen Niskanen & Niskanen 2013, 390).

Kiertoaika kuvastaa lisäksi yrityksen perinnän tehokkuutta ja asiakkaiden maksuaikoja. Mitä nopeammin saatavat kiertävät, sitä paremmin yrityksen perintä toimii. Tehostamalla kiertoaikaa yritys voi nostaa tulo-rahoituksensa riittävyttä ja parantaa maksukykyään. Maksukyvyn kannalta tasapainoisin tilanne olisi sellainen, jossa saatavien ja ostovelkojen kiertajat olisivat yhtä suuret. Luvun tavoitetaso kuitenkin määräytyy toimialakohtaisesti vallitsevien maksuehtojen perusteella. (Alma Talent n.d. a.)

Yrityksen hankinnoista suuri osa tehdään velaksi. Ostovelat ovat yrityksen spontaani lyhytaikaisen rahoituksen lähde, joka syntyy normaalin liiketoiminnan ohessa ja oikein käytettynä tarjoaa yritykselle maksuttoman rahoitusmuodon. Ostoreskontran avulla pystytään seuraamaan eräänntyviä ostolaskuja ja hoitamaan niiden maksaminen ajallaan. (Niskanen & Niskanen 2013, 399.) Ostovelkojen kiertoaika saadaan, kun tarkasteltavan jakson ostovelat jaetaan aine- ja tarvikeostoille sekä kerrotaan tarkasteltavan jakson päivien lukumäärällä alla näkyvän kaavan mukaisesti (kaava 3).

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = \frac{\text{ostovelat}}{\text{aine- ja tarvikeostot}} * \text{päivien lukumäärä}$$

Kaava 2. Ostovelkojen kiertoaika (mukaillen Alma Talent n.d. b.).

Ostovelkojen kiertoaika kertoo paljonko yritys käyttää tavarantoimittajien rahoitusta ostojensa rahoitukseen sekä monessako päivässä yritys keskimäärin maksaa ostovelkansa. Kiertoaikaa tarkastellessa täytyy huomioida toimialojen maksuajat, joka antaa luvulle hyvän vertailuarvon; kiertoaajan poiketessa voimakkaasti yleisistä maksuajoista kertoo se usein yrityksen heikentyneestä maksuvalmiudesta. (Alma Talent n.d. b.)

Varastohallinnan tavoitteena on varmistaa, että yrityksellä on kysynnän edellyttämä määrä tuotteita varastossa. Tällä tavoin pyritään myös minimoimaan varaston sitoman käyttöpääoman kustannukset (Niskanen & Niskanen 2013, 379). Varastoon kiinnitettävien pääomien suuruus kannattaa harkita tarkasti, koska liian suuren varaston muuttaminen positiiviseksi kassavirraksi voi olla haastavaa ja tämä on kassavirran hallinnan kannalta kriittistä (Finanzilla 2017).

Yrityksen varastoihin sitoutuvaa pääomaa pystytään tarkkailemaan varaston kiertonopeuden ja kiertoaajan avulla. Kiertonopeus saadaan, kun jaetaan tarkasteluperiodin ostot periodin lopussa olevalla varaston arvolla ja luku kertoo montako kertaa vuodessa varastot kiertävät prosessin läpi. Kiertoaika saadaan jakamalla tarkasteltavan periodin päivien lukumäärä edellä lasketulla kiertonopeudella. Mitä suurempi kiertoaika on, sitä enemmän yrityksellä sitoutuu käyttöpääomaa varastoihin, ja sitä hitaammin puolestaan varastot kiertävät. (Niskanen & Niskanen 2013, 386–387.)

3.2 Kassavirran ennustaminen

Kassavirtaennusteen tarkoituksena on luoda mahdollisimman tarkka näkymä yrityksen tarkasteltavan ajanjakson, esimerkiksi tulevien viikkojen tai

kuukausien rahavirroista. Ennusteen avulla varmistetaan yrityksen kyky suoriutua tulevista taloudellisista velvoitteista sekä tarkkaillaan, että kassassa on liiketoiminnan kannalta optimaalinen määrä rahaa. (Finanzilla n. d.). Kannattavassakin yrityksessä maksuvalmius voi joutua koetukselle esimerkiksi tilanteissa, kun kasvu on voimakasta ja uusiin toimintoihin on sitoutunut paljon rahaa. Kun rahoituksen riittävyttä ei ole ennakoitu ajoissa, näkyvät seuraukset myös kannattavuudessa. Rahan hinta muodostuu kovemmaksi, viivästyneistä maksuista kertyy yritykselle lisäkuluja ja mahdollisuudet neuvotella maksuehdoista heikkenevät. Jotta yritykselle ei koituisi maksuvalmiuteen liittyviä yllätyksiä, on yrityksen hyvä laatia kassavirtaennuste. Sen avulla pystytään hallitsemaan yrityksen rahavaroja, kun tavoitteena on saada edulliset maksuehdot, alhaiset rahoituskulut ja mahdollisimman hyvä tuotto ylimääräisille rahoille. (Lindfors & Syväänperä 2010, 48.)

Rahavarojen riittävyyden ennakkoinnissa tärkeintä on, että osataan ottaa huomioon kaikki yrityksen rahavarioihin vaikuttavat erät. Kassavirran ennustamisen lähtökohtana on yrityksen rahaliikenne; kaikki kassaan tulevat ja sieltä suoritettavat maksut. Kirjanpidon ollessa laadittuna suoriteperusteisesti, muunnetaan luvut maksuperusteiseksi. Samalla tulee tarkasteltua, koska asiakkaat maksavat laskunsa ja koska yritys maksaa suoritukset omille sidosryhmilleen, kuten tavarantoimittajille, verottajalle, työntekijöille ja vakuutusyhtiölle. Ennusteessa tulee huomioida kaikki rahaliikenne, myös investoinnit, lainojen nostot ja maksut sekä omistajien sijoitukset. (Lindfors & Syväänperä 2010, 48.)

Kirjanpidossa ja mahdollisissa tulosbudjeteissa tuottoja ja kuluja käsitellään aina ilman arvonlisäveroa. Kassavirtaennusteessa luvut ovat aina arvonlisäverollisia. Tämä perustuu siihen, että asiakkaan maksaessa yrityksen laskun, sisältää suoritus aina arvonlisäveron sekä yrityksen maksaessa laskujaan sisältää maksut aina arvonlisäveron. Näin ollen verottajalle määräpäivinä tilitettävä tai palautuksena saatava arvonlisävero huomioidaan erikseen omana kohtanaan kassavirtaennusteessa. Kassavirtaennusteeseen merkitään aina rahavarat tarkasteltavan kauden, esimerkiksi kuukauden, alussa

ja lopussa. Rahavaroilla tarkoitetaan kaikkia yrityksen käytössä olevia rahavaroja. Monesti muutokset rahavaroissa lasketaan aina erikseen liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen osalta. Kun rahavarojen muutos lisätään kauden alkusaldoon, saadaan tulokseksi rahavarat kauden lopussa. Mikäli saldo on negatiivinen, yritys ei selviä maksuistaan ja tilanne täytyy tarkistaa. Suunnitelmia on mahdollisesti muutettava tai yrityksen on hankittava itselleen lisärahoitusta. Jos puolestaan rahavaroja näyttää olevan yrityksessä yli normaalin tarpeen, voidaan harkita niiden tilapäistä sijoitusta parempituottoiseen kohteeseen kuin normaalille pankkitilille. (Lindfors & Syvänperä 2010, 48–49.)

3.2.1 Tavoite ja tarkoitus

Kassavirtaennustetta tehdessä usein ensimmäisenä pohditaan ennusteen laadintatarkoitusta ja -tavoitteita, eli mihin kassavirtaennustetta on tarkoitusta käyttää tai mitä sillä tavoitellaan. Tyypillisiä syitä kassavirtaennusteiden laadimiselle ovat esimerkiksi tilanteet, kun halutaan selvittää, onko yrityksellä tarpeeksi rahaa liiketoiminnan pyörittämiseen seuraavalle kuukaudelle, neljännesvuodelle tai vuodelle. Tai tilanteissa kun mietitään, onko yrityksellä mahdollisuus rahoittaa tietty investointi, onko yrityksellä varaa maksaa tietty omaisuus tai miten yritys voisi mahdollisesti maksaa sen. Usein halutaan myös selvittää, paljonko yrityksen kannattaisi investoida tiettyyn projektiin tai kuinka arvokas esimerkiksi tietty liiketoiminnan osa-alue on. (Jury 2012, 257–258.)

Ennusteen laadintatarkoitus voi olla hyvin yksinkertainenkin ja liittyä vaatimattomasti jokapäiväisen rahaliikenteen seuraamiseen. Milloin yritys mahdollisesti saa asiakkailtaan suorituksen myyntilaskuista sekä milloin yritys maksaa ostolaskunsa, työntekijöiden palkat ja muut pakolliset menot. Kassavirran ennustamisen tarkoituksena on myös auttaa tunnistamaan ja löytämään yrityksen mahdolliset heikkoudet tietynlaisessa lainatilanteessa. Ennusteen avulla voidaan myös selvittää keinoja, jolla tällainen tilanne korjaantuisi, siitä selvittäisiin tai parhaassa tapauksessa vältettäisiin kokonaan

(Fight 2006, 2). Kassavirtaennusteen avulla on siis myös mahdollista testata erilaisia strategisia toimenpiteitä ja tarkastella millä tavoin ne mahdollisesti vaikuttaisivat yrityksen kassavirtaan. Yrityksen vaikeuksiin on usein syynä se, että yrityksen kassavirtaa ei olla osattu ennustaa oikein tai toimia mahdollisen ennusteen avulla hyvissä ajoin. Monesti nämä tavoitteet vaikuttavat myös ennusteen laadintamuotoon, tyyliin ja käytettävään aineistoon. (Rantalainen 2020.)

3.2.2 Tarkasteluaikavälin vaikutus tietoverkkoon

Kassavirtaennustaminen voidaan jakaa eri kategorioihin tarkasteluaikavälin mukaan; lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin kassavirtaennustaminen. Kaikissa on kyse yrityksen rahavarojen kehityksen ennakoinnista, mutta luonteeltaan ne ovat hyvinkin erilaisia. Lyhyen aikavälin kassavirran ennustaminen on tyypillisesti päivä- tai viikkotarkkuudella tehtävää ennustamista. Keskipitkässä kassavirtaennusteessa tarkasteluaikaväli on useasti yhden kuukauden ja vuoden väliltä, tyypillisimpiä ovat kolmen kuukauden tai puolen vuoden mittaiset ennusteet. Pitkän aikavälin kassavirtaennustamisessa tähdätään kuukausi-, kvartaali tai vuositarkkuudella tapahtuvaan ennustamiseen, mutta kattaa yli vuoden tarkastelujakson. (Finanzilla n. d.)

Lyhyen aikavälin ennuste tehdään juoksevasti viikoksi tai pariaksi eteenpäin. Ennusteen tietoina toimii usein lähipäivien aikana erääntyvät osto- ja myyntilaskut yhdessä palkkojen maksun sekä lainojenlyhennyksien kanssa. Tietysti huomioon tulee myös ottaa lähipäivinä tiedossa olevat muut rahan liikkeet ja asiakkaan maksukäyttäytyminen. Ennusteen tarkkuus on varsin hyvä, mutta muutamien viikkojen aikajänteellä kassavirtaan voi vaikuttaa hyvin vähän. (Niskanen & Niskanen 2013, 403.)

Ennustamiselle on ominaista, että mitä pidemmälle ajanjaksolle ennustetta laaditaan, sitä enemmän epävarmuustekijät lisääntyvät. Keskipitkän ja pitkän aikavälin kassavirtaa ennustettaessa tarkkuudeksi usein valitaan

kuukausinäkökulma, joten se on luonteva toteuttaa yhdessä kirjanpidon lainalaisuuksien kanssa. Nämä pidemmän aika välin ennusteet perustuvat monesti kirjanpitoon, ennusteeseen tuotoista, kuluista ja tase-erien muutoksista. Kassavirtaennusteissa huomioidaan myös budjetit tuloksesta ja taseesta sekä erilaiset osabudjetit. Erilaiset budjetit keskittyvät tulevaisuuden tapahtumien ennakkointiin, mutta näiden lisäksi ennusteessa usein hyödynnetään saatavilla olevia historiatietoja, kuten yrityksen tilinpäätöksiä ja löytää näistä jonkinlaisia lainalaisuuksia ja trendejä. (Finanzilla n. d.)

Pitkän aikavälin ennuste tuotetaan todennäköisesti suoriteperusteisesti oikaistuna varojen ja velkojen muutosten vaikutuksista kassavirtaan. Ennusteen tarkkuus, olipa kuinka hyvin tuotettu, muuttuu aina vähemmän luotettavaksi, mitä pidemmälle se vie tulevaisuuteen. Käytettävän kassaennusteen tulee olla kunkin yrityksen liiketoimintaan sopiva. Kassavirtaennusteen muoto ja soveltaminen vaihtelevat liiketoiminnan tyyppin, kassavirtojen koon, käytetyn aikahorisontin sekä tiedon tyyppin ja laadun mukaan, joihin se perustuu. (De Caux n.d., 106.) Yrityksen rahavirtoja ennustettaessa tietoa voidaan usein joutua poimimaan useasta eri lähteestä ja tietokannasta sekä informaatiota joudutaan muokkaamaan paljonkin, jotta se saadaan haluttuun muotoon. Yrityksen johdolla esimerkiksi saattaa olla tiedossa suurempia kulueriä tai investointeja, jotka tulee myös huomioida laskelmissa. (Finanzilla n. d.)

3.2.3 Ennustamistyyli ja seuranta

Kassavirran ennustamisessa voidaan käyttää eri tyyliä ennustamistapoja, kuten kiinteää, tarkistettavaa, rullaavaa tai liukuvaa ennustamistapaa. Kiinteässä menettelytavassa ennuste laaditaan ennen tarkasteltavan aikajakson alkua ja se käsittää koko aikajakson. Toteutuneita lukuja monesti tarkastellaan lopuksi alkuperäistä ennustetta vasten. Tarkistettava menettelytavassa ennuste laaditaan ennen tarkasteltavan ajanjakson alkua, mutta siihen tehdään tarkistuksia ajanjakson aikana sekä tarvittavia muutoksia. (Lindfors & Syvänperä 2010, 14.) Rullaavassa ennustamin menetelmässä sovitun ajan päähän ulottuva ennuste päivitetään aina määräväleihin, tavallisesti

kuukausittain. Tällä tavoin yrityksellä on jatkuvasti käytössä päivitetty näkymä tuloista ja menoista halutulle ajanjaksolle. (Ikäheimo ym. 2016, 152.)

Liukuvassa menettelytavassa ennuste aina päivitetään toteutuvan toiminta-asteen mukaan. Useasti kiinteät kulut ennustetaan kuitenkin vakiomääräisesti ennusteeseen. (Lindfors & Syvänperä 2010, 14.)

Tavanomaisesti ennusteen laadittua sen toteutumista ja toimivuutta tarkastellaan vertaamalla ennusteen lukuja toteutuneisiin lukuihin ja tällä tavoin pyritään tunnistamaan mahdolliset poikkeamat ja virheet ennusteessa. Tällaisen jälkikäteen tapahtuvan tarkkailun ohella on myös tarkoituksenmukaista suorittaa ennakoivaa valvontaa, jossa pyritään ennakoimaan esimerkiksi jo seurantakuukauden aikana, millaisia tulokset todennäköisesti tulevat olemaan seurantajakson päätyttyä. Monesti ennusteen tekemisen ja toteutumien tarkastelun jälkeen, mahdollisten poikkeaminen syyt selvitetään sekä virheet kumotaan ennusteesta. Näiden toimien jälkeen ennusteesta pyritään tekemään korjaavien toimenpiteiden jälkeen entistä parempi ja toimivampi, jotta siitä saisi mahdollisimman luotettavan. Usein mahdollisimman toimivan ennusteen kehittämiseen menee useampi seurantajakso, joiden avulla ennustetta pystytään kehittämään entistä paremmaksi. (Lindfors & Syvänperä 2010, 77.)

3.3 Hyödyt

Kassavirtaennusteen käyttäminen mahdollistaa yrityksen toiminnan tarkkailun ja valvonnan kokonaisvaltaisesti etuajassa. Ennusteen avulla toteutuneita tuloksia voidaan verrata, suunnitella rahankäyttöä ja mahdollisen lisärahoituksen tarvetta sekä huomata ja puuttua ajoissa mahdollisiin poikkeamiin. (Ikäheimo ym. 2016, 147.) Ennustamisen avulla voidaan hallita käyttöpääomaa, budjetoida investointeja, seurata ja asettaa tavoitteita, valvoa ja hallita likviditeettiä sekä suunnitella pitkän aikavälin rahoitusstrategiat. Kassavirtaennuste mahdollistaa myös ylijäämän syntyessä rahavarojen tehokkaamman sijoittamisen ja tällä tavoin korkotulojen maksimoinnin. Kassavirtaennusteen tarjoamissa hyödyissä tulee myös huomioida tarkasteluaikavälin vaikutukset ennusteesta saatavien hyötyjen luonteeseen. (De Caux n.d., 105).

Niin kuin monesti onkin tullut jo esille, kassavirtaennuste auttaa havainnollistamaan yrityksen arvioidut tulot ja menot sekä varmistamaan yrityksen maksukyvyyn tarkasteltavalle aikavälillä. Yrityksen tuloja voidaan seurata eriteltynä esimerkiksi tuotteittain tai projekteittain, jolloin kassavirtaennuste tarjoaa vielä kattavamman informaation saapuvista myyntituloista. Tämä mahdollistaa myös niiden tarkkailun pienempinä kokonaisuuksina. Yrityksen maksukyvyllä tarkoitetaan kykyä selviytyä sen hetkisistä maksuvelvoitteista käytettävissä ja sillä hetkellä saatavissa olevan rahoituksen avulla. Maksukykyinen yritys pystyy hoitamaan maksuvelvoitteensa ajallaan. Kassavirtaennusteen avulla voidaan havaita maksuvalmiudessa ilmenevät muutokset ja reagoida niihin ajoissa. (Laitinen & Laitinen 2014, 10.)

Kassavirtaennusteen avulla voidaan hahmottaa yritykselle optimaalinen kasvunopeus ilman, että yrityksen maksuvalmius vaarantuisi.

Kassavirtaennuste auttaa arvioimaan paljonko kustannuksia voidaan synnyttää etupainotteisesti vaarantamatta yrityksen maksukykyä. Yritys voi kasvaa juuri niin nopeasti, mitä rahavarat kestävät. Kassavirtaennuste toimii myös erinomaisena myynnin ohjauksen apuvälineenä ja sen avulla voidaan asettaa myynnille ja tuotannolle erilaisia välitavoitteita sekä seurata niiden toteutumista. (Koski 2017, 94–95.)

Kassavirtaennusteen avulla voidaan asettaa yritykselle lainarajat ja minimoida lainakustannukset. Kun tiedetään etukäteen, että rahavaroja tullaan tarvitsemaan lisää, antaa se aikaa varmistaa tarvittavan rahoituksen edullisilla rahoitusehdoilla. Jos likviditeettiä olisi saatava lisää lyhyellä varoitusajalla tai jopa välittömästi alijäämän ilmetessä, tarkoittaa se usein kalliimpia rahoitusjärjestelyitä, koska ei ole aikaa etsiä edullisinta tai järkevintä vaihtoehtoa. Kassavirtaennusteen avulla voidaan myös maksimoida korkotuotot. Kun tiedetään etukäteen, että ylijäämää on mahdollisesti syntymässä, eli käytettäviä rahavaroja on yli yrityksen tarpeen, voidaan kyseiset rahavarat sijoittaa tehokkaasti ajoissa tuottavampiin paikkoihin, kuten sijoituksiin. (De Caux n.d., 105.)

Kassavirtaennusteen avulla voidaan mallintaa yrityksen lyhytaikaisia velkoja ja saamia ostojen ja myyntien perustella. Tässä tapauksessa yrityksen myöntämällä luotoilla tarkoitetaan myyntilaskujen maksupäivien mukaan annettua luottoaikaasi asiakkaille. Yrityksen ottamalla luotoilla tarkoitetaan tavarantoimittajien myöntämiä maksupäiviä yrityksen ostolaskuihin. Ennusteesta voidaan tunnistaa asiakkaille myönnettyjen luottoaikojen ja otetun luoton välistä epäsuhtaa. (De Caux n.d., 106.)

Kassavirtaennusteen avulla yritys pystyy varmistamaan, että niillä on riittävästi rahavaroja normaalien toimintatarpeiden rahoittamiseen lisäksi, myös uusien tuotantohyödykkeiden hankinnan rahoittamiseen. Tavanomaisesti myös pankit tai rahoitusyhtiöt haluavat varmistaa, että lainanottajat keräävät riittävästi rahaa, jotta voivat maksaa laina- ja korkomaksuja vaarantamatta kuitenkaan yrityksen muuta toimintaa. Yrityksen erilaisia strategioita ja tavoitteita voidaan suunnitella käyttämällä kassavirtaennustetta. Tarkastelemalla tai seuraamalla tiettyjen tuotteiden, projektien tai liiketoimintayksiköiden liittyviä todellisia kassavirtoja. (De Caux n.d., 106.)

Kassavirtaennusteen aikahorisontit vaikuttavat oleellisesti ennusteesta saatavaan hyötyyn. Lyhyenaikavälin kassavirtaennusteesta voi tunnistaa yrityksen tilille tulevat suoritukset ja sieltä lähtevät maksut kohtuullisella tarkkuudella päivittäisen rahavarojen hallinnan helpottamiseksi. Lyhyenaikavälin ennusteella pystytään tunnistamaan lyhyenaikavälin rahoitustarpeet tai ylijäämät, joita voidaan taas käyttää investointeihin ja auttaa johtoa tekemään laina- ja sijoituspäätöksiä. Lyhyenaikavälin ennusteen tulisi olla keskeinen työkalu sen varmistamiseksi, ettei korottomilla tai matalakorkoisilla tileillä ole turhaa saldoa. Keskipitkänaikavälin ennustetta käytetään monesti yrityksen nettokassan arvioinnissa. Tämän aikavälin ennusteen avulla pyritään määrittämään yleiset käsityksen aikavälillä odotetuista yleisistä rahoitus- ja sijoituskuvioista yksityiskohtaisten päivittäisten tietojen sijaan. Pitkänaikavälin ennusteen tavoitteena on usein tunnistaa yrityksen pidemmän aikavälin myynnit, ostot ja strategiat sekä toimia perustana yrityksen investointiohjelmalle. (De Caux n.d., 106.)

4 Case: Kassavirtaennusteen laatiminen toimeksiantajayrityksessä

Luku 4 on sovittu opinnäytetyösopimuksessa salassa pidettäväksi.

5 Johtopäätökset

Luku 5 on sovittu opinnäytetyösopimuksessa salassa pidettäväksi.

Lähteet

- Alma Talent. n. d. a. Myyntisaamisten kiertoaika. Viitattu 31.10.2021.
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/tehoisuus/myyntisaamisten-kiertoaika>.
- Alma Talent. n.d. b. Ostovelkojen kiertoaika. Viitattu 1.11.2021.
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/tehoisuus/ostovelkojen-kiertoaika>.
- De Caux, Tony. n.d. Cash Forecasting. Treasure's Companion, Money Management. Viitattu 11.1.2022.
<https://www.treasurers.org/ACTmedia/cashforecasting.pdf>.
- Fight, A. 2006. Cash flow forecasting. 1. painos. Burlington, MA: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Financer.com. 2021. Miten yrityksen maksuvalmius selvitetään? Viitattu 1.10.2021. <https://financer.com/fi/wiki/maksuvalmius/>.
- Finanzilla. 2017. Kassavirran hallinta teoriassa ja käytännössä. Viitattu 18.10.2021. <https://www.finazilla.fi/kassavirran-hallinta-teoriassa-ja-kaytannossa/>.
- Finanzilla. 2019. Mitä on kassavirta? Tietopaketti päätöksentekijälle. Viitattu 7.10.2021. <https://www.finazilla.fi/mita-on-kassavirta-tietopaketti-paatoksentekijalle/>.
- Finanzilla. n. d. Opas kassavirran ennustamiseen. Viitattu 17.10.2021.
<https://www.finazilla.fi/wp-content/uploads/2017/08/Opas-kassavirran-ennustamiseen-2.3.pdf>.
- Intito. 2016. Rahoituslaskelma talouden suunnittelun osana. Viitattu 6.10.2021.
<https://intito.fi/rahoituslaskelma-talouden-suunnittelun-osana>.
- Ikäheimo, S.; Malmi, T. & Walden, R. 2016. Yrityksen laskentatoimi. 6., uudistettu painos. Helsinki: Talentum Pro.
- Jury, T. D. H. 2012. Cash flow analysis and forecasting: The definitive guide to understanding and using published cash flow data. 1st edition. West Sussex (England): John Wiley & Sons.

Koski, T. 2017. PK-yrityksen strateginen talousjohtaminen. 2., uudistettu painos. Helsinki: Kauppakamari.

Laitinen, T. & Laitinen, E. K. 2014. Yrityksen maksukyky: arviointi ja ennakointi. Helsinki: KHT-Media Oy.

Lindfors, H. & Syvänperä, O. 2010. Pk-yrityksen budjetointi ja raportointi. 3., uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima.

Mäkinen, L. 2012. Yrityksen kassasuunnittelu. Helsinki: Suomen Yrityskirjat Oy.

Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2012. Johdon laskentatoimi. 6.–11. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2013. Yritysrahoitus. 7., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Perälä, S. & Schwartz, K. 2010. Rahoituslaskelma. 7., uudistettu painos. Helsinki: ST-Akatemia Oy.

Platt, H. D. 2010. Lead with cash: Cash flow for corporate renewal. London: Imperial Collage Press.

Rantalainen 2020. Onko yrityksesi kassavirta hallussa? Viitattu 30.9.2021.
<https://www.rantalainen.fi/julkaisut/artikkelit/onko-yrityksesi-kassavirta-hallussa/>.

Kassavirtaennustepohja

KASSAVIRTAENNUSTE	kuukausi	kuukausi	kuukausi
Rahavarat alussa			
Liiketoiminnan rahavirta			
Investointien rahavirta			
Rahoituksen rahavirta			
Rahavarat lopussa			
Rahavarojen muutos			
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA			
Myyntitulot projekteittain			
1000			
2000			
3000			
4000			
5000			
6000			
7000			
8000			
9000			
Muut tulot			
Ostot			
Kuukausipalkat			
Tuntipalkat			
Ennakonpidätys ja sairausvakuutusmaksu			
TyEL -maksu			
Työttömyysvakuutusmaksu			
Vuokra			
Sähkö			
Lämmitys			
Atk-lisenssit ja kk-maksut			
Asiantuntijapalvelut			
Muut liiketoiminnan kulut			
Maksettava arvonlisävero			
Ennakovero			
yht.			
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
Investoinnit hyödykkeisiin (-)			
Investoinnit muihin sijoituksiin (-)			
Myönnetyt lainat (-)			
Hyödykkeiden luovutustulot (+)			
Muiden sijoitusten luovutustulot (+)			
Lainasaamisten takaisinmaksu (+)			
Saadut korot ja osingot investoinneista (+)			
yht.			
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA			
Omien osakkeiden myyminen (+)			
Lainojen nostot (+)			
Omien osakkeiden hankkiminen (-)			
Lainojen takaisinmaksu (-)			
Maksetut korot ja rahoituskulut (-)			
Maksetut osingot ja muu voitonjako (-)			
yht.			